

การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในประเทศไทย

The Communication of Kumanthong Sacredness in Thai Society

รัญคูณานิช ก้นหลง
กาญจนา แก้วเทพ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ความเชื่อในเรื่องกุมารทองในสังคมไทย ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางโลกทัศน์และจุดยืนของผู้คนในสังคมไทยจากโลกศักดิ์สิทธิ์ที่มีศาสนาเป็นแกนกลาง มาสู่โลกฆราวาสที่มีสถาบันเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาการปรับเปลี่ยนความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบเก่าและแบบใหม่ และการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของกลุ่มผู้เลี้ยงแบบเก่าและแบบใหม่ นอกจากนี้ เพื่อให้เห็นบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนซึ่งเป็นสื่อที่มีจุดยืนอยู่ในโลกฆราวาสในการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกุมารทอง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาสัญญาและการสร้างความหมายของสื่อมวลชนในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองด้วย

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบเก่าและแบบใหม่ ขึ้นอยู่กับจุดยืนบนโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาสของผู้ปลูกเสก โดยผู้ปลูกเสกแบบเก่าจะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากภายใน ในขณะที่ผู้ปลูกเสกแบบใหม่จะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก เช่นเดียวกับการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงแบบเก่าและแบบใหม่ โดยพบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงแบบเก่าจะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน และกลุ่มผู้เลี้ยงแบบใหม่จะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก นอกจากนี้สื่อมวลชนยังให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์

รัญคูณานิช ก้นหลง (น.ศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544) กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อีเมล: runkunarniht@gmail.com) และ กาญจนา แก้วเทพ (Ph.D., University of Paris, 1984) เดิมเป็นรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปัจจุบันเป็นนักวิชาการประจำสถาบันคลังสมองของชาติ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” ของ รัญคูณานิช โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เป็นที่อาจารย์ปรึกษา

ของกุมารทองแตกต่างกัน โดยสื่อมวลชนประเภทละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์จะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์ จากภายใน ในขณะที่นิตยสารพระเครื่องจะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก

คำสำคัญ : กุมารทอง, ความศักดิ์สิทธิ์, โลกศักดิ์สิทธิ์, โลกฆราวาส, สัญลักษณ์

Abstract

The communicative sacredness of Kumanthong in Thailand is a phenomenon of belief in Kumanthong in Thai society, which reflects the transformation in perspective and the point of view among Thais from a religion-centered holiness to the economy-driven secular world. The objective of this research was aimed to examine the change in meaning of the sacredness of Kumanthong in the perspective of both traditional and new mystics, and the perception of the meaning of the sacredness of Kumanthong in the perspective of both traditional and new Kumanthong worshippers. In addition, to pinpoint the role of the media where the secular world is central to conceptualize a sacredness of Kumanthong, in this study, the signs and the conceptualization of the sacredness of Kumanthong by the media were investigated.

The results showed that conceptualization of the sacredness of Kumanthong according to the perspective of traditional and new mystics varied depending on the mystic's point of view about the sacredness and secular world. The traditional mystics focused on inner sacredness while the new mystics focused on outer sacredness. The traditional worshippers focused on inner sacredness while the new worshippers focused on outer sacredness. In addition, the media focused on the sacredness of Kumanthong differently. Television drama and film focused on inner sacredness while the magazine focused on outer sacredness.

Keywords: Kumanthong, Sacredness, Sacred world, Secular world, Sign

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กุมารทอง เป็นเครื่องรางของขลังประเภทหนึ่งที่อยู่ในการรับรู้ของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน เท่าที่พบว่ามีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานสืบย้อนไปได้ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏอยู่ในวรรณคดีพื้นบ้านเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งได้กล่าวถึงกุมารทองไว้ว่าเป็นเครื่องรางของขลังคู่กายขุนแผนเช่นเดียวกับดาบฟ้าฟื้น และมีสีหมอกเกิดจากพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ซึ่งขุนแผนใช้วิธีการผ่าท้องนางบัวคลี่แล้วนำศพเด็กทารกออกมาวางไฟให้แห้งสนิทก่อนรุ่งอรุณ ปิดทองทั้งตัว มีอิทธิฤทธิ์ในเรื่องการปกป้องคุ้มครอง ป้องกันอันตราย และช่วยขุนแผนในการต่อสู้กับศัตรูจนมีชัยชนะเรื่อยมา

กุมารทอง จึงถือได้ว่าเป็นมรดกทางไสยศาสตร์ที่ควบคู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อและความศรัทธาที่คนไทยมีต่อเครื่องรางของขลังประเภทนี้เป็นกระจกสะท้อนให้เห็นว่า แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไปกลายเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ แต่ความเชื่อในเรื่องคาถาอาคมเวทย์มนต์ของขลัง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ยังคงฝังรากอยู่ในโลกทัศน์แบบไทยๆ ในลักษณะ “three in one” ที่มีผี พราหมณ์ และพุทธ อยู่ร่วมกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2554) และสามารถประสานประโยชน์ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ถึงแม้ปัจจุบันความเป็นผีและพราหมณ์ต้องแผ่เร้นตัวและตกอยู่ภายใต้การกำกับของพุทธ แต่บางครั้งในศาสนาแบบชาวบ้าน (Civil Religion) ผีและพราหมณ์ ที่ผนึกกำลังกันและแสดงพลังออกมาในรูปของไสยศาสตร์ ก็ดูจะเป็นทางเลือกที่ให้คำตอบและแก้ปัญหาแบบทางโลกย์ (Secular) ของคนในสังคมได้ดีกว่าศาสนาที่มุ่งเน้นทางธรรม เราจึงได้เห็นปรากฏการณ์ที่ไสยศาสตร์เบียดแซงศาสนา และมีพื้นที่ในสังคม ผ่านการเกิดขึ้นของลัทธิความเชื่อต่างๆ การเกิดคำหนักงั่วทรงรวมไปถึงการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของกระแสพุทธพาณิชย์

การเกิดขึ้นของระบบพุทธพาณิชย์เป็นประจักษ์พยานถึงความเปลี่ยนแปลงสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนสังคม จากในอดีตที่สังคมไทยอยู่ภายใต้

การขับเคลื่อนของสถาบันศาสนา มีหลักธรรมและคำสอนทางศาสนาเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดจารีตและธรรมเนียมปฏิบัติ ตลอดจนโลกทัศน์ทางความเชื่อของคนไทย มาสู่สังคมอุตสาหกรรมที่มีสถาบันเศรษฐกิจเป็นผู้กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิต ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดการปรับตัวของบรรดาเครื่องรางของขลังเพื่อให้อาณาจักรดำรงพื้นที่อยู่ในโลกฆราวาส (Secular World) และส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนความหมายของเครื่องรางของขลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กุมารทอง จากเดิมที่เป็นเครื่องรางของขลังที่มีอิทธิฤทธิ์ ในเรื่องการปกป้องคุ้มครอง และการดูแลทรัพย์สินบ้านเรือน ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์ในโลกยุคเก่า แต่ในปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนความหมายมาเป็นเครื่องรางของขลังที่ช่วยบันดาล โชคลาภ ความสำเร็จ และความร่ำรวย ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์ตามแบบแผนของโลกยุคใหม่ อีกทั้งความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง ก็ได้ถูกต่อยอดผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เช่น ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร ฯลฯ โดยสื่อมวลชนก็ได้มีการนำเสนอสาร (message) ที่สะท้อนถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง ทั้งจากโลกยุคเก่า และโลกยุคใหม่ในรูปแบบและปริมาณที่แตกต่างกันออกไป

ปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงก่อให้เกิดคำถามในหมู่ผู้ที่สนใจศึกษาปรากฏการณ์ทางด้านศาสนาว่า หากแกนกลางที่ทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการขับเคลื่อนระบบสังคมไทย ได้เปลี่ยนจากสถาบันศาสนาซึ่งเป็นตัวแทนของโลกศักดิ์สิทธิ์ในอดีต (Sacred World) มาสู่สถาบันเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวแทนของโลกฆราวาส (Secular World) ในปัจจุบัน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อโลกทัศน์ทางความเชื่อของคนไทยจากอดีตที่คนไทยยึดถือเอาความศักดิ์สิทธิ์ว่าเกิดขึ้นจากอำนาจพุทธคุณ และการปฏิบัติศรัทธาของผู้ศรัทธา เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ภายใต้กรอบของหลักคำสอนทางศาสนาที่ผู้ปฏิบัติต้องเรียกร้องการปฏิบัติตนจากตนเอง ซึ่งเรียกว่า “ความศักดิ์สิทธิ์ภายใน” (Inner Sacred) มาสู่ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกฆราวาสที่สามารถเรียกร้องเอาจากสิ่งรอบกายภายนอกที่พ้นไปจากตนเอง สามารถสัมผัส

จับต้องและอาตติเป็นมูลค่าได้ ซึ่งเรียกว่า “ความศักดิ์สิทธิ์ภายนอก” (Outer Sacred) และความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกศาสนากับความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกฆราวาสดังกล่าวนี้จะถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดเหมือนเช่นที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตกหรือไม่และสื่อมวลชนซึ่งเป็นตัวแทนจากโลกสมัยใหม่หรือโลกฆราวาสได้ทำหน้าที่ในการสร้างความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่กุมารทองอย่างไรบ้าง

จุดยืนของงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อเป็นการพิสูจน์แนวคิดเรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส (Sacred World and Secular World) ของ ปีเตอร์ เบอร์กอร์ (Peter Berger, 1967) ในสังคมไทย และศึกษาเรื่องการสร้างความหมายและการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในแบบยุคเก่า ซึ่งเป็นตัวแทนของโลกศักดิ์สิทธิ์ และการสร้างความหมายและการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในแบบยุคใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของโลกฆราวาส เพื่อให้เห็นการปรับเปลี่ยนความหมายและการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองระหว่างแบบเก่ากับแบบใหม่ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเสนอสัญญาและสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้ส่งสารหรือผู้ปลุกเสกกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้รับสารหรือผู้เลี้ยงกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่
3. เพื่อศึกษาการใช้สัญญาและการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสื่อมวลชน

ขอบเขตการวิจัย

เนื่องด้วยงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” เป็นงานวิจัยที่ศึกษาปรากฏการณ์กุมารทองในสังคมไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพิสูจน์แนวคิด

เรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส (Sacred World and Secular World) โดยการตั้งคำถามว่าหากแกนกลางที่ทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการขับเคลื่อนระบบสังคมได้เปลี่ยนจากสถาบันศาสนาซึ่งเป็นตัวแทนของโลกศักดิ์สิทธิ์ในอดีต (Sacred World) มาสู่สถาบันเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวแทนของโลกฆราวาส (Secular World) ในปัจจุบัน ความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกศาสนากับความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกฆราวาสจะถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดเหมือนเช่นที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตกหรือไม่ งานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ แต่มุ่งที่จะนำเสนอภาพการเปลี่ยนผ่านจากโลกศักดิ์สิทธิ์ไปสู่โลกฆราวาสว่ามีลักษณะการเปลี่ยนอย่างไรเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและขอบเขตของงานวิจัยชิ้นนี้ได้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขออธิบายคำศัพท์ต่างๆ ที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

ผู้ปลุกเสกกุมารทอง หมายถึง พระหรือฆราวาสที่มีความเชี่ยวชาญในคาถาอาคม ทำการปลุกเสกกุมารให้เป็นเครื่องรางของขลังที่มีคุณวิเศษต่อผู้เลี้ยงได้ เป็นผู้ทำหน้าที่ในการส่งสาร (Sender) และสร้างความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกุมารทอง ทั้งนี้ ในงานวิจัยได้แบ่งผู้ปลุกเสกกุมารทองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบเก่า

เป็นกลุ่มพระสงฆ์หรือฆราวาสที่ปลุกเสกกุมารทองขึ้นมาจากความต้องการของผู้เลี้ยงที่เน้นความปลอดภัยในวิถีการดำเนินชีวิตมากกว่าความต้องการเสน่ห์เมตตา โชคลาภ ซึ่งกลุ่มผู้ปลุกเสกแบบเก่านี้ เปรียบเสมือนตัวแทนจากโลกศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา (Sacred World)

2. กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบใหม่

เป็นกลุ่มพระสงฆ์หรือฆราวาสที่ปลุกเสกกุมารทองขึ้นมาจากความต้องการของผู้เลี้ยงในสังคมสมัยใหม่ที่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบทุนนิยมและการบริโภคกุมารทองที่ถูกปลุกเสกโดยกลุ่มผู้ปลุกเสกแบบใหม่นี้ จะเน้นในเรื่องโชคลาภ ความร่ำรวย เสน่ห์ เมตตา กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบใหม่นี้จึงเปรียบเสมือนตัวแทน

จากโลกฆราวาส (Secular World) ที่มีสถาบันเศรษฐกิจเป็นกลไกหลัก

ผู้เลี้ยงกุมารทอง หมายถึง ผู้ที่เลื่อมใสและบูชากุมารทอง โดยเชื่อว่ากุมารทองสามารถช่วยเหลือและลดอันตรายต่างๆ ให้ได้ตามที่ปรารถนา ทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร (Receiver) ในเรื่องความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้เลี้ยงกุมารทองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เลี้ยงแบบเก่ากับ กลุ่มผู้เลี้ยงแบบใหม่

1. ผู้เลี้ยงแบบเก่า หรือ ผู้ที่เลี้ยงเพราะเป็นมรดกตกทอด

เป็นกลุ่มผู้ที่เลี้ยงกุมารทองเนื่องจากเป็นมรดกตกทอดกันมาในครอบครัว ทั้งนี้ที่มาของการเลี้ยงกุมารทองของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ที่มาประการแรกคือ เป็นมรดกตกทอดมาจากรุ่นปู่ตายายหรือรุ่นพ่อ ที่มาประการที่สองคือ ครูบาอาจารย์เป็นผู้มอบให้ ความสัมพันธ์ระหว่างกุมารทองและผู้เลี้ยงในกลุ่มนี้จึงมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์แบบคนในครอบครัว เช่น พี่ น้อง ลูกเป็นต้น

2. ผู้เลี้ยงแบบใหม่ หรือ ผู้ที่เลี้ยงตามคำโฆษณา

เป็นกลุ่มผู้ที่เลี้ยงกุมารทองเนื่องจากคำบอกเล่าของคนสนิทหรือคนใกล้ชิด เช่น ญาติ เพื่อน หรือ ได้ยินได้ฟังผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น รายการโทรทัศน์ นิตยสารพระ เว็บบไซต์ต่างๆ แล้วเกิดความสนใจจึงไปหาเช่าบูชากุมารทองจากสำนักต่างๆ ซึ่งก็มีทั้งเกจิที่เป็นพระและอาจารย์ในสายฆราวาส

ความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน (Inner Sacred) หมายถึง ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากการที่ผู้บูชาเป็นผู้กระทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์นั้นขึ้นมาเอง โดยยึดอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนา หลักคุณธรรมความดี ซึ่งคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน เป็นคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากโลกเก่าหรือโลกศักดิ์สิทธิ์ (sacred world)

ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นในโลกยุคใหม่หรือโลกฆราวาส (secular world) หมายถึง ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้บูชาต้องเรียกร้องเอาจากสิ่งอื่นที่พ้นไปจาก

ตนเอง สามารถสัมผัสจับต้องหรือตราค่าเป็นมูลค่าได้ เช่น มวลสาร อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ฯลฯ

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยทั้งสิ้น 3 ทฤษฎีด้วยกัน คือ แนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ แนวคิดเรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส และทฤษฎีสัญวิทยา

1) แนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์

งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของ กุมารทองในสังคมไทย ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในสังคมตะวันตก และแนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในสังคมไทย โดยพบว่า แนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีมาช้านาน นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้สร้างข้อสรุปทั่วไปไว้ว่าความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นระบบความเชื่อพื้นฐานของมนุษย์ตั้งแต่ครั้งบุพกาลที่จำเป็นต้องสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยว เพราะความเกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ที่ไม่อาจอธิบายได้ หรือทำความเข้าใจได้ โดยเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์คือพลังอำนาจลึกลับที่คอยควบคุมทั้งมนุษย์และธรรมชาติ การสยบยอมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงเป็นหนทางแห่งการรอดพ้นจากหายนะ พร้อมๆ กับ อาจทำให้ประสบกับความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง (สุวิทย์ มาประสงค์, 2554) ทั้งนี้แนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมตะวันตกนาธาน โซเดอบลอม (Nathan Soderblom) นักวิชาการด้านศาสนาชาวสวีเดนได้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ (Sacredness) และความสูงส่ง (Holiness) ว่าเป็นหัวใจและองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนาหากขาดองค์ประกอบทั้ง 2 สิ่งนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นโลกของศาสนาแต่เป็นเพียงโลกของโลกิยชน (Profane) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก็สอดคล้องกับแมกซ์ เชเลอร์ (Max Scheler, 1958) นักปรัชญาและนักจิตวิทยาชาวเยอรมัน ที่ย้ำถึงความสำคัญของความศักดิ์สิทธิ์และความสูงส่ง ว่ามีความสำคัญเมื่อเรากล่าวถึงเรื่องของศาสนา และยังให้ความหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เพิ่มไว้ว่าเป็นสิ่งที่สูงส่งและไม่อาจจับต้องได้ด้วยประสบการณ์ของคนธรรมดา

ในขณะที่ รูคอล์ฟ ออตโต (Rudolf Otto, 1970) นักเทววิทยาชาวเยอรมัน ก็ได้ศึกษาและให้ความหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ว่า เป็นสิ่งลึกลับอันทรงมหิทธานุภาพ ทรงอำนาจ (Numinous) ทำให้ผู้ประสบและผู้ศรัทธาเกิดความเกรงขาม ความกลัว และเคารพนับถือไปพร้อมๆ กัน และการที่จะสัมผัสหรือรับรู้ได้ถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะต้องใช้การรับรู้ที่ผิดไปจากการรับรู้อื่นๆ

เอมีล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim, 1915) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสที่สนใจศึกษาด้านศาสนา ให้ทัศนะเกี่ยวกับศาสนาไว้ว่า แก่นของศาสนาคือการแบ่งโลกออกเป็นโลกที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred) กับโลกในชีวิตประจำวัน (Profane) ออกจากกัน โดยโลกในชีวิตประจำวันเป็นโลกของการทำงานแบบจำเจและสปรก ส่วนโลกศักดิ์สิทธิ์จะเกิดในพิธีกรรม มีความสะอาด บริสุทธิ์ และมีอำนาจ นอกจากนี้ เดอร์ไคม์ยังได้นิยามความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ไว้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดได้ (inviolable) เป็นสิ่งที่อยู่สูงสุด ไม่มีสิ่งใดที่จะเหนือไปกว่า (which is impossible to go beyond) และเนื่องจากเป็นสิ่งที่สูงส่ง มนุษย์จึงกันสิ่งศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ต่างหาก ไม่ให้ปะปนกับสิ่งอื่นในสังคม และด้วยเหตุที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ถูกกันออกไปให้มีพื้นที่เฉพาะไม่ปะปนกับสิ่งอื่น เดอร์ไคม์จึงมองว่ามนุษย์นั่นเองที่เป็นที่มาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ เดอร์ไคม์ ยังให้ความสำคัญกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นที่มาของระบบความเชื่อ จารีต และบรรทัดฐานทางสังคมอันนำมาซึ่งความสามัคคีและความปรองดองภายในกลุ่ม (group solidarity) รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกร่วม (collective conscious) สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน เช่นเดียวกับแนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย สุริยารัตนกุล (2555) ได้ทำการศึกษาและวิจัยถึงความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยพบว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะในสังคมแบบชนเผ่า ซึ่งจะใช้บรรทัดฐานความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่คอยยึดโยงและรักษานขนบธรรมเนียมของชนเผ่า

โดยผ่านประเพณีและบทลงโทษเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วม (collective conscious) ทางสังคม เช่นเดียวกับที่ เดอร์ไคม์ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้

นอกจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะถูกใช้เป็นบรรทัดฐานในการสร้างจิตสำนึกร่วมทางสังคมแล้ว จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยยังพบว่า การนิยามความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยยังสะท้อนผ่านทัศนคติของนักคิดและนักวิชาการด้านศาสนา เช่น พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538 – 2539) ว.วชิรเมธี (2552) นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543) และรอบทิศ ไวยสุศรี (2555) ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของความศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน และความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก

ความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน (Inner Sacred) หมายถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากการที่ผู้บูชาเป็นผู้กระทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์นั้นขึ้นมาเอง เป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้บูชาต้องเรียกร้องเอาจากตนเอง โดยเชื่อว่าหากตนซึ่งเป็นผู้บูชา มีความประพฤติ ปฏิบัติชอบ ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี ความดีนั้นก็จะมีคุ้มตัว และส่งผลให้วัตถุบูชาทั้งหลายที่ตนครอบครองอยู่มีความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากมีเทวดาคู่ม ซึ่งความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ตอนปลายซึ่งโลกทัศน์ทางพุทธศาสนาของคนในสมัยนั้นเป็นศาสนาพุทธแบบมหายานนิยม คือ การบรรลุหลักธรรมและเป้าหมายของชีวิตด้วยความสามารถของตนเอง (สายชล สัตยานุรักษ์, 2546) ดังนั้น ความศักดิ์สิทธิ์จากภายในจึงได้แก่ การที่บุคคลตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมคุณธรรมความดี การเคารพยึดมั่นในคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ความศรัทธาเจตนาที่มีต่อการสร้างวัตถุมงคลการปฏิเสธรื่องความเทียมแท้เป็นต้น ซึ่งคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน เป็นคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากโลกเก่าหรือโลกศักดิ์สิทธิ์ (sacred world) ที่ยังมีการสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน

ในทางตรงข้าม ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นในโลกยุคใหม่หรือโลกฆราวาส (secular world) หมายถึงความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกเป็นความศักดิ์สิทธิ์

ที่ผู้บูชาต้องเรียกร้องเอาจากสิ่งอื่นที่พ้นไปจากตนเอง ทั้งนี้ ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกสามารถแบ่งออกได้เป็น

1. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากบุคคล เช่น ผู้ปลุกเสก
2. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากวัตถุ เช่น มวลสาร
3. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากพิธีกรรม เช่น ถกษณียามที่ใช้ประกอบพิธี สถานที่ที่ใช้ประกอบพิธี เครื่องประกอบพิธี ภาษาที่ใช้ในพิธี ฯลฯ
4. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากปรากฏการณ์ เช่น อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์
5. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากรูปลักษณ์
6. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ผู้บูชามีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเคารพและยำเกรงในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์
7. ความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากปฏิกริยาที่ผู้บูชามีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นลักษณะของการที่ผู้บูชาต้องแสดงความเคารพ หรือทำการเช่นสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อวอนขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นแสดงพลังอำนาจในการช่วยเหลือเยียวยาและบำบัดความเดือดร้อนให้กับตน

2) แนวคิดเรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส

แนวคิดเรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส (Sacred World and Secular World) เป็นแนวคิดของ ปีเตอร์ เบอร์กอร์ (Peter Berger, 1967) นักทฤษฎีในสำนักปรากฏการณ์นิยม ซึ่งศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบดั้งเดิมมาสู่สังคมปัจจุบัน ที่เรียกว่า กระบวนการทำให้เป็นโลกฆราวาส (Secularization) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นสังคมแบบเน้นศาสนา/ความศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) มาเป็นสังคมแบบเน้นทางโลกย์/ฆราวาส (Secular World) (กาญจนา แก้วเทพ, 2549)

แนวคิดเรื่องโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส ได้กล่าวไว้ว่า ในขณะที่สังคมทุกสังคมประกอบด้วยสถาบันย่อยๆ นั้น แต่ทว่าในแต่ละยุคสมัยจะมีสถาบันย่อยอันหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นแกนกลางขับเคลื่อนสถาบันย่อยอื่นๆ ซึ่งในสังคมไทยแบบโบราณดั้งเดิมเป็นสังคมประเพณีที่เป็น Sacred World นั้น สถาบันศาสนาได้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางของทุกสถาบันในการขับเคลื่อนสังคม แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป

สังคมประเพณีแบบดั้งเดิมเริ่มผ่านเข้าสู่กระบวนการ Secularization เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบันที่ทำหน้าที่เป็นแกนกลางของสังคมจากสถาบันศาสนา มาสู่สถาบันเศรษฐกิจ จากสังคมประเพณีที่ถูกหล่อหลอมด้วยโลกศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา ก็กลายมาเป็นสังคมสมัยใหม่/สังคมทุนนิยม/สังคมอุตสาหกรรม ที่ถูกกำหนดทิศทางด้วยเศรษฐกิจและการเติบโตทางอุตสาหกรรม ชีวิตประจำวันของผู้คนที่เคยผูกพันอยู่กับศาสนา ก็กลายมาเป็นผูกพันกับการทำงานเพื่อหาเงิน เป้าหมายชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนจากการแสวงหาความหลุดพ้นทางโลกย์มาเป็นความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและจำนวนเม็ดเงินในบัญชี

ผลกระทบและปฏิกิริยาซึ่งเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนผ่าน หรือ Secularization นี้ จะมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ของผู้ลงมือกระทำกรในสังคม (Social Actor) รวมทั้งลักษณะของสถาบันย่อยต่างๆ ว่ามีความยืดหยุ่นมากน้อยเพียงใด ในกรณีของสังคมตะวันตก ประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกไว้ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านดังกล่าวเป็นไปอย่างค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากสถาบันศาสนาหรือคริสตจักรมีอำนาจมาก จนถึงขั้นเข้าครอบงำทุกมิติของชีวิต องค์ความรู้ทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์หรือศิลปะ ต้องมีไว้เพื่อการรับใช้ศาสนา ดังนั้นเมื่อเกิดข้อค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่ขัดแย้งกับหลักคำสอนทางศาสนา เช่น ชาร์ล ดาร์วิน (Charles Darwin) ค้นพบทฤษฎีวิวัฒนาการ และการเลือกสรรโดยธรรมชาติ ซึ่งปฏิเสธเรื่องพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและมนุษย์ กาลิเลโอ ค้นพบว่าโลกมิใช่ศูนย์กลางของจักรวาล จึงเกิดการปะทะกันระหว่างความคิดทางศาสนาและความคิดทางวิทยาศาสตร์จนบางครั้งนำไปสู่การต่อต้านและความรุนแรง

ปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น นำมาซึ่งข้อสงสัยของผู้วิจัยว่า หากในสังคมตะวันตก กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีมาสู่สังคมสมัยใหม่ ทำให้เกิดความรุนแรงและการแยกขาดออกจากกันระหว่างโลกศักดิ์สิทธิ์กับโลกฆราวาส แล้วกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นโลกฆราวาสที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นรากฐานทางความเชื่อที่สำคัญในสังคมไทยจนก่อ

ให้เกิดเป็นแนวความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แบบโลกเก่า ที่เรียกว่า “ความศักดิ์สิทธิ์ภายใน” กับความศักดิ์สิทธิ์แบบโลกใหม่ ที่เรียกว่า “ความศักดิ์สิทธิ์ภายนอก” จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดใน โลกตะวันตกหรือไม่ อย่างไร

3) ทฤษฎีสัญญวิทยา

เนื่องด้วยสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ถือกำเนิดขึ้นมาในโลกสมัยใหม่ สถาบันสื่อมวลชนจึงเป็นสถาบันที่มีลักษณะ secular อย่างเต็มตัว และมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อกระบวนการทำให้เป็นโลกฆราวาส (Secularization) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว โดยศึกษาผ่านสัญญาณ และการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสื่อมวลชน เพื่อให้เห็นถึงความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในแบบเก่าที่เน้นโลกทางศาสนา กับความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในแบบใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านเนื้อหาในสื่อมวลชน

สัญญวิทยา (Semiology) เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายในตัวบท (text) การตีความสัญลักษณ์ (sign) และการศึกษาหน้าที่ของสัญลักษณ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสัญญวิทยา (Semiology Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบเนื้อหาสาระจากภาษา ร่วมกับการวิเคราะห์ทางวัฒนธรรม เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม

เฟอร์ดินาน เดอ โซซูร์ (Ferdinand De Saussure) ได้ดัดแปลงสัญญวิทยามาใช้ในการอธิบายศาสตร์แห่งสัญลักษณ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของสาร ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบของสัญลักษณ์ได้เป็น 2 ส่วน คือ ตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงเป็นตัวสร้างความหมายและกระบวนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำกับความเป็นจริงนี้เรียกว่า “กระบวนการสร้างความหมาย” หรือ “กระบวนการให้ความหมาย” (signification)

ต่อมา โรลอง บาร์ธ (Roland Barthes, 1968) ได้ขยายความครอบคลุมไปถึงกระบวนการสร้างความหมายภายในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง โดยชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนของกระบวนการสร้างความหมาย ว่าประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การตีความหมายโดยอรรถ (Denotative

Meaning) ซึ่งเป็นความหมายโดยตรง เป็นความหมายที่ชัดเจนของสัญลักษณ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายและตัวหมายถึงในสัญลักษณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับสิ่งที่กล่าวถึง และ ขั้นตอนที่ 2 การตีความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญลักษณ์กระทบกับความรู้สึกและอารมณ์ของผู้รับสาร เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับค่านิยมทางวัฒนธรรม กระบวนการสร้างความหมายในขั้นตอนแรก หรือความหมายโดยอรรถ จะมีลักษณะเป็นสากล คือมีความหมายเดียวกันสำหรับทุกคน ส่วนกระบวนการสร้างความหมายขั้นที่ 2 หรือความหมายโดยนัยจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรม

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” จึงใช้แนวคิดสัญลักษณ์วิทยา (Semiology) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวบทที่ปรากฏในสื่อมวลชน เพื่อให้เข้าใจว่าสื่อมวลชนได้สร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองว่าอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview) กับกลุ่มผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบเก่าซึ่งเป็นตัวแทนจากโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) และผู้ปลูกเสกแบบใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนจากโลกฆราวาส(Secular World)แบ่งเป็นผู้ปลูกเสกที่เป็นพระสงฆ์ และผู้ปลูกเสกที่เป็นฆราวาสจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน เพื่อให้เห็นการสร้างความหมายและการปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของผู้ปลูกเสกแบบเก่าและแบบใหม่ การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้เลี้ยงกุมารทองแบบเก่าซึ่งมีจุดยืนอยู่ในโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) และผู้เลี้ยงกุมารทองแบบใหม่ซึ่งมีจุดยืนอยู่ในโลกฆราวาส(Secular World) รวมทั้งสิ้น 30 คน เพื่อให้เห็นการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่และการศึกษาสัญลักษณ์และการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง โดยแบ่งเป็นการศึกษาจากนิตยสารพระเครื่อง

ที่มีการวางจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ 3 เล่ม ได้แก่ นิตยสารแม่บ้านนิตยสารศักดิ์สิทธิ์ และนิตยสารพุทธคุณที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ในช่วงมกราคม – ธันวาคม 2557 รวมทั้งสิ้น 72 ฉบับศึกษาจากละคร โทรทัศน์ที่มีตัวละครกุมารทองปรากฏอยู่ในเนื้อหาของเรื่อง รวม 2 เรื่อง คือ *เสือสั่งฟ้า* และ *Sixth Sense สี่รักสัมผัสหัวใจ* และศึกษาจากภาพยนตร์ที่มีตัวละครกุมารทองปรากฏอยู่ในเนื้อหาของเรื่อง รวม 2 เรื่อง คือ *ขุนแผน* และ *ผีเข้าผีออก*

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การเลือกละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์โดยดูจากบริบททางสังคมที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง โดยเลือกละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์ที่นำเสนอบริบททางสังคมไทยที่อยู่ในยุคของโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ได้แก่ ละครเรื่อง *เสือสั่งฟ้า* และภาพยนตร์เรื่อง *ขุนแผน* และละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่นำเสนอบริบททางสังคมไทยที่อยู่ในยุคของโลกฆราวาส (Secular World) ได้แก่ ละครเรื่อง *Sixth Sense สี่รักสัมผัสหัวใจ* และภาพยนตร์เรื่อง *ผีเข้าผีออก* เพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองจากมุมมองและจุดยืนของ 2 โลกที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย สามารถนำเสนอได้เป็น 3 ประเด็นหลัก เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. การปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้ส่งสารหรือผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่
2. การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้รับสารหรือผู้เลี้ยงกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่
3. สัญลักษณ์และการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสื่อมวลชน

1. การปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้ส่งสารหรือผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่

การศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้ส่งสารหรือผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเด็น คือ

1.1 ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง ในทัศนะของผู้ปลุกเสกแบบเก่า

กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบเก่า เป็นกลุ่มผู้ที่ปลุกเสก
กุมารทองขึ้นมาจากความต้องการของผู้เลี้ยง ที่เน้นความ
ปลอดภัยในวิถีการดำเนินชีวิตมากกว่าความต้องการเสน่ห์
เมตตา โชคลาภ เนื่องจากกลุ่มผู้เลี้ยงกุมารทองกลุ่มนี้
มีความกลัวในเรื่องวิถีการดำเนินชีวิต เช่น กลัวศัตรู กลัวโจร
กลัวภัยธรรมชาติ กลัวอุบัติเหตุ ดังนั้นความต้องการของผู้บูชา
กุมารทองกลุ่มนี้จึงต้องการกุมารที่มีอิทธิฤทธิ์อิทธิคุณ
ในด้านปกป้องคุ้มครอง ป้องกันภัยอันตราย และพรายกระชับ
(การเดือนหรือบอกเหตุล่วงหน้า) ซึ่งเป็นลักษณะความกลัว
ที่มีมาตั้งแต่สังคมยุค โบราณที่เต็มไปด้วยการรบทัพจับศึก
การปล้นสะดม ความผันผวนทางธรรมชาติและสืบทอดความ
กลัวนั้นเรื่อยมาจนถึงยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบ
เก่าส่วนใหญ่มีสถานะเป็นพระสงฆ์ในพุทธศาสนา หรือ
หากไม่ใช่พระสงฆ์ก็ต้องเคยผ่านการบวชเรียนในฐานะ
พระภิกษุสงฆ์มาก่อน เนื่องจากในยุคสังคมประเพณี
เมื่อครั้งที่สถาบันศาสนายังเป็นสถาบันแกนกลางของ
สังคมไทย วัดเป็นศูนย์กลางของระบบการศึกษาผู้ที่มีสิทธิ์
ได้ศึกษาเล่าเรียนและเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ต่างๆ
มักเป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้บวชเรียนในศาสนาสรพวิชา
ความรู้ต่างๆก็ได้รับการสืบทอดจากครูสู่ลูกศิษย์
ภายในเขตสังฆปริณมณฑล ดังนั้นศูนย์รวมองค์ความรู้
แขนงต่างๆ ในสมัยโบราณจึงมักจะเป็นพระสงฆ์
โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาความรู้ทางด้านไสยศาสตร์เวทย์มนต์
คาถา ซึ่งถือกันว่าเป็นวิชาเฉพาะกลุ่มที่การสืบทอด
จะทำกันอย่างเป็นทางการเฉพาะ มักเป็นลักษณะการถ่ายทอด
แบบตัวต่อตัว

ความหมายของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลุกเสก
แบบเก่า คือ เครื่องรางของขลังที่มีอิทธิฤทธิ์ในเรื่องการ
ปกป้องคุ้มครอง การป้องกันภัยอันตราย และการดูแล
ทรัพย์สินบ้านเรือน ตัวอย่างของการให้ความหมายของ
กุมารทองในยุคเก่าที่เด่นชัดที่สุด คือกุมารทองที่ปรากฏ
ในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ซึ่งกุมารทองอยู่ในฐานะ
“อาวุธคู่กาย” ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองขุนแผนในการสู้รบ
กับศัตรู และความหมายของกุมารทองในลักษณะดังกล่าว

ก็ได้รับการสืบทอดภายในกลุ่มของผู้ปลุกเสกแบบเก่า
เรื่อยมาความหมายของกุมารทองตามทัศนะของผู้ปลุกเสก
แบบเก่าจึงเป็นความหมายที่ตอบสนองความต้องการ
ของคนในสภาพสังคมแบบดั้งเดิม เป็นสังคมความเสี่ยง
(Risk Society) ที่ผู้คนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและความ
ไม่มั่นคงในชีวิตอันเนื่องมาจากศึกสงครามและโจรผู้ร้าย

*“คนสมัยก่อนเขาไม่มีความโลก คนสมัยก่อน
ต้องการความปลอดภัย สมัยนั้น อาหาร โรคภัย ไข้เจ็บ
ความปลอดภัยมันมีมากกว่าเงินทอง”*

(พระเกจิ (สงวนนาม),
สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2557)

แต่ถึงจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงในภาวะสงคราม
ที่ต้องเผชิญอยู่แทบจะตลอดเวลา คนในยุคสังคมประเพณี
หรือสังคมดั้งเดิมก็ยังคงมีศาสนาและความเชื่อในสิ่งลึกลับ
เหนือธรรมชาติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ความศักดิ์สิทธิ์ (Sacred)
ในความหมายของคนในยุคนั้นจึงมีโลกทัศน์ทางศาสนา
และความเชื่อในสิ่งลึกลับและอำนาจเหนือธรรมชาติ
เป็นฐานรองรับ

ความศักดิ์สิทธิ์ของคนในยุคเก่าหรือในทัศนะ
ของผู้ปลุกเสกกุมารทองแบบเก่าที่เป็นพระสงฆ์จึงให้
ความสำคัญความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ศรัทธาต้องเรียกร้อง
เอามาภายในตนเองหรือที่เรียกว่า ความศักดิ์สิทธิ์
จากภายใน (Inner Sacred) อันได้แก่ การปฏิบัติตน
อยู่ในศีลธรรม คุณธรรม ความดี การเคารพยึดมั่นใน
คำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ ความศรัทธาเจตนาที่มี
ต่อการสร้างวัดอุ้มงคล การปฏิเสธรื่องความเทียมแท้เป็นต้น
ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากโลกเก่าหรือ
โลกศักดิ์สิทธิ์ (sacred world) มากกว่าความศักดิ์สิทธิ์
จากภายนอก ในขณะที่ผู้ปลุกเสกแบบเก่าที่มีสถานะเป็น
ฆราวาสได้ให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน
และความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกในระดับที่ใกล้เคียงกัน

1.2 ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทอง ในทัศนะของผู้ปลุกเสกแบบใหม่

กลุ่มผู้ปลุกเสกแบบใหม่เป็นกลุ่มผู้ที่ปลุกเสกกุมาร
ทองขึ้นมาจากความต้องการของผู้เลี้ยงในสังคมสมัยใหม่
ที่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบทุนนิยมและการบริโภค

ผู้คนต่างปรารถนาชีวิตที่สุขสบาย เม็ดเงินและสถานะทางเศรษฐกิจกลายเป็นตัวกำหนดคุณค่าของคนผู้เลี้ยงกุมารทองในกลุ่มนี้จึงเน้นความต้องการในเรื่องของความร่ำรวยมากกว่าความปลอดภัยในชีวิต

กลุ่มผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบใหม่นี้มีทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส เนื่องจากในยุคปัจจุบันที่สังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงแกนกลางของสังคมได้เคลื่อนย้ายออกจากสถาบันศาสนา ระบบการศึกษาของไทยมีโรงเรียนมหาวิทยาลัยและแหล่งเรียนรู้อันทันสมัยเข้ามาทำหน้าที่แทนวัด ผู้คนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างเสรี องค์กรความรู้ต่างๆ ได้ถูกถ่ายทอดและขยายวงกว้างออกไปไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ของวัดอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต แม้แต่ความรู้ในเรื่องคาถาอาคมก็สามารถหาซื้อได้จากร้านหนังสือและสืบค้นได้ในอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องไสยศาสตร์ และเวทย์มนต์คาถาอาคม มีทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส

ความหมายของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบใหม่ เป็นความหมายที่ตอบสนองสภาพสังคมแห่งความเสี่ยง (Risk Society) แต่เป็นความเสี่ยงที่แตกต่างไปจากสังคมยุคดั้งเดิม เพราะสังคมสมัยใหม่หรือสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องเผชิญกับความผันผวนทางเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ย และตลาดหุ้น ฯลฯ กุมารทองจึงถูกปลูกเสกขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทางโลกย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

- 1) กุมารทองด้านเสน่ห์
- 2) กุมารทองด้านเมตตา
- 3) กุมารทองด้านโชคลาภ

ความหมายของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบใหม่ จึงหมายถึง เครื่องรางของขลังที่ช่วยคลบบันดาลความสำเร็จ โชคลาภ และความร่ำรวย

“กุมารทอง เป็นเครื่องรางแห่งความสำเร็จ
ความร่ำรวย ที่ไวกว่าอย่างอื่น”

(พระครูปลัดธวัชชัย ชิวสุท โธ
(พระอาจารย์โอ พุท ไร่รักษา),
สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2557)

ในแง่ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในทัศนะของผู้ปลูกเสกกุมารทองแบบใหม่ พบว่า ความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบใหม่ที่มีสถานะเป็นพระสงฆ์จะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายในและภายนอกในระดับที่เท่ากัน ในขณะที่ความศักดิ์สิทธิ์ในทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบใหม่ที่เป็นฆราวาส ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศีลธรรมทางศาสนา แต่คุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองวัดเอาจากสิ่งภายนอกที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เป็นลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ที่อยู่ในโลกที่ศัสน์แบบฆราวาส (Secular) อันได้แก่

- 1) ผู้ปลูกเสก
- 2) มวลสาร
- 3) พิธีกรรม
- 4) อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์
- 5) รูปปลัดขันธ์
- 6) ความสัมพันธ์ที่ผู้บูชามีต่อกุมารทอง เช่น ความยำเกรงในอำนาจของกุมารทอง
- 7) ปฏิกริยาที่ผู้บูชามีต่อกุมารทอง ในลักษณะที่ต้องตั้งเครื่องบูชา

1.3 การปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้ปลูกเสก

เมื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากทัศนะของผู้ปลูกเสกแบบเก่าและแบบใหม่มาเปรียบเทียบกันดังตารางที่ 1 ทำให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนความหมายในเรื่องหน้าที่ (Function) ของกุมารทองจากการเป็นเครื่องรางของขลังที่มีอิทธิคุณในเรื่องการปกป้องคุ้มครองมาสู่เครื่องรางของขลังที่ช่วยคลบบันดาล โชคลาภและความร่ำรวย ซึ่งการเปลี่ยนความหมายดังกล่าวก็เป็นเพราะการเปลี่ยนบริบททางสังคม จากสังคมที่มีความเสี่ยงจากภัยสงครามมาเป็นสังคมที่เผชิญความเสี่ยงจากภัยเศรษฐกิจ หรือแม้แต่ว่าความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองก็ถูกเปลี่ยนจากการเน้นความศักดิ์สิทธิ์จากภายในมาสู่การเน้นที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกแทน ซึ่งเป็นเพราะสังคมได้เปลี่ยนแกนกลางในการขับเคลื่อนจากศาสนาเข้าสู่เศรษฐกิจนั่นเอง

ตารางที่ 1 แสดงการปรับเปลี่ยนความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และความหมายเรื่องหน้าที่ของกุมารทอง

ผู้ปลูกเสก		ความศักดิ์สิทธิ์		หน้าที่	
		ภายใน	ภายนอก	ปกป้องคุ้มครอง	เสน่ห์ เมตตาโชคลาภ
แบบเก่า	พระสงฆ์	●		●	
	ฆราวาส	●	●	●	
แบบใหม่	พระสงฆ์	●	●		●
	ฆราวาส		●		●

2. การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้รับสารหรือผู้เลี้ยงกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่

การศึกษาเรื่องการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองตามทัศนะของผู้รับสารหรือผู้เลี้ยงกุมารทองแบบเก่าและแบบใหม่ สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบเก่า และ 2) การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบใหม่

2.1 การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบเก่า

กลุ่มผู้เลี้ยงแบบเก่า หรือ กลุ่มผู้เลี้ยงเพราะเป็นมรดกตกทอด เป็นกลุ่มผู้ที่เลี้ยงกุมารทองเนื่องจากเป็นมรดกตกทอดกันมาในครอบครัว ทั้งนี้ที่มาของการเลี้ยงกุมารทองของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะที่มาประการแรกคือ เป็นมรดกตกทอดมาจากปู่ย่าตายาย หรือรุ่นพ่อ ที่มาประการที่สองคือ ครูบาอาจารย์เป็นผู้มอบให้

“กุมารทองที่พ่อห้อยอยู่ก่อนที่เราจะเกิดด้วยซ้ำ ได้มาจากภาคอีสาน พ่อจำไม่ได้ว่าได้จากไหนพ่อเนี่ย อยู่บ้านแพงอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานเป็นพื้นที่ชาวบ้าน เพราะฉะนั้นเขาก็จะได้มาจากชาวบ้านแล้วเขาก็จะดูแลมาตลอดใจเราก็เลยได้เนี่ยมาโดยบังเอิญจริงๆ เราตั้งใจ

จะเอาลูกกรอกมา 2 คน เพราะรู้สึกว่าเขาน่ารัก เราอยากได้มาเท่านั้นเอง ถามพ่อก่อนว่าพ่อจะเลี้ยงต่อมั๊ย พ่อจะดูแลต่อมั๊ย ถ้าพ่อไม่ดูแลก็ส่งมาให้หมด เรียกว่าค่อยอดสืบทอดไปเรื่อยๆ

ไม่เคยคิดที่จะเลิกเลี้ยงนะ ไม่เคยคิดเลยที่ไม่คิด เพราะเราคิดว่า มันเป็นเรื่องที่สืบทอดใจ เหมือนเป็นครอบครัวที่รับดูแลกันเป็นช่วงๆ แล้วพอหมดจากเราแล้วก็จะให้ลูกดูแลต่อ สืบทอดต่อกันไปเรื่อยๆ”

(กฤติกาพร มลาสาณต์ เหล็กเพชร, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2557)

ความหมายของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบเก่าเป็นความหมายของกุมารทองในโลกแบบเก่านั้นคือการเป็นเครื่องรางของขลังที่เน้นอิทธิคุณทางด้านป้องกันภัยอันตรายและดูแลทรัพย์สินบ้านเรือน ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับผู้ปลูกเสกแบบเก่า

ส่วนความหมายด้านความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบเก่าจะให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 2 แบบ คือความศักดิ์สิทธิ์จากภายในและความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก แต่จะให้น้ำหนักไปที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายในมากกว่า เช่นการยึดมั่นในศีลธรรม คุณธรรม ความดี การเคารพและยึดมั่นในคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ เจตนา การสร้าง การปฏิบัติเรื่องความเทียมน้ำ เป็นต้น ในขณะที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก ผู้เลี้ยงแบบเก่าจะให้ความสำคัญกับผู้ปลูกเสกและอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์

2.2 การรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของ กุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบใหม่

ผู้เลี้ยงกุมารทองแบบใหม่ เป็นผู้ที่เลี้ยงเพราะเชื่อในคำโฆษณาที่ปรากฏผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงจากการบอกเล่าประสบการณ์ในการเลี้ยงกุมารทองที่ได้ยินได้ฟังมาจากคนใกล้ชิด เช่น ญาติ เพื่อน ฯลฯ จึงเกิดความสนใจและตัดสินใจหากุมารทองมาเลี้ยงด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการหากุมารทองมาเลี้ยงนั้น จะใช้วิธีการเช่าบูชาจากร้านที่จำหน่ายเครื่องรางของขลัง หาเช่าจากวัดหรือสำนักต่างๆ หรือได้รับมาจากผู้อื่น

ความหมายของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบใหม่ เป็นความหมายของกุมารทองในโลกแบบใหม่ หรือโลกแบบฆราวาส ที่มีสถาบันเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนสังคม กุมารทองในโลกใหม่จึงเป็นเครื่องรางของขลังที่เน้นอิทธิคุณทางด้านเสน่ห์ เมตตา โชคลาภ และความร่ำรวย ซึ่งเป็นความหมายเดียวกันกับผู้ปลุกเสกแบบใหม่

ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในทัศนะของผู้เลี้ยงแบบใหม่จะเน้นให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกมากกว่าความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน โดยเฉพาะในเรื่องของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์พื้นที่ ผู้ปลุกเสก และรูปลักษณะ

3. สัญลักษณ์และการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ของกุมารทองในสื่อมวลชน

จากการศึกษาเรื่องสัญลักษณ์และการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบว่าความศักดิ์สิทธิ์ที่สื่อมวลชนประเภทละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์นำเสนอ มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ สัญลักษณ์ที่สื่อมวลชนประเภทละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์นำเสนอผ่านแก่นเรื่องคือ เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ภายใน (Inner Sacred) โดยละครโทรทัศน์ทั้ง 2 เรื่อง คือ *เสือสั่งฟ้า* และ *Six Sense สื่อรักสัมผัสหัวใจ* และภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่อง คือ *ขุนแผน* และ *ผีเข้าผีออก* ต่างก็นำเสนอสัญลักษณ์ในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม ความดี เหมือนกันทั้ง 4 เรื่อง ส่วนสัญลักษณ์ที่นำเสนอผ่านเนื้อหาของละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์ คือสัญลักษณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ได้แก่ มวลสาร ผู้เลี้ยง ผู้ปลุกเสก อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

ส่วนบทบาทหน้าที่หรือความหมายในแง่ Function ของกุมารทองที่ปรากฏในละครและภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง จะขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่สะท้อนผ่านเนื้อเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง *ขุนแผน* และ *ละครโทรทัศน์* เรื่อง *เสือสั่งฟ้า* ซึ่งเนื้อหาและฉากได้กล่าวถึงสังคมไทยในยุคประเพณีที่ศาสนาและไสยศาสตร์ยังมีบทบาทอยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทยเป็นอย่างมาก หน้าที่ของกุมารทองที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของภาพยนตร์และละครทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ของการปกป้องคุ้มครองตามลักษณะของสังคมความเชื่อแบบเก่า (เสี่ยงกับสงครามและโจรผู้ร้าย) แต่เมื่อเปลี่ยนฉากและบริบททางสังคมมาเป็นสังคมยุคปัจจุบันอย่างในละครเรื่อง *Six Sense สื่อรักสัมผัสหัวใจ* และภาพยนตร์เรื่อง *ผีเข้าผีออก* บทบาทหน้าที่ของกุมารทองก็ถูกปรับเปลี่ยนไปให้มีความหลากหลายมากขึ้น กุมาริกา ในละครเรื่อง *Six Sense สื่อรักสัมผัสหัวใจ* ได้ถูกแปลงสภาพจากเครื่องรางของขลังให้เป็นซูเปอร์ฮีโร่เป็นการตอบสนองความต้องการของคนในยุคสมัยใหม่มากขึ้น หรือในกรณีของภาพยนตร์เรื่อง *ผีเข้าผีออก* ที่กุมารทองต้องทำหน้าที่เป็นสื่อรัก และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้กับตัวละครในเรื่อง

ข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำเสนอสัญลักษณ์ของสื่อมวลชน คือ สัญลักษณ์เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองที่ปรากฏในนิตยสารพระเครื่อง เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่เกิดขึ้นในโลกเก่า และเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดและรับใช้ศาสนามาก่อน เช่น คัมภีร์ทางศาสนา (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) แต่สัญลักษณ์ในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ที่สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสารพระเครื่องนำเสนอกลับไม่พบกลิ่นอายความศักดิ์สิทธิ์ทางด้านศาสนาหรือความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน (Inner Sacred) ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์แบบโลกเก่าที่เน้นศีลธรรม คุณธรรม และความดี สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบคือ สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ที่ถูกนำเสนอผ่านเนื้อหาในนิตยสารพระเครื่องล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์แบบโลกใหม่ที่สามารรถสัมผัสจับต้องและสามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ อันได้แก่ ผู้ปลุกเสก มวลสาร พิธีกรรม อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เป็นต้น นอกจากนี้

ความหมายในแง่ Function ของกุมารทอง ก็ล้วนเป็นหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางโลกย์ในเรื่อง โชคลาภ และความร่ำรวย อันเป็นจุดยืนแบบ โลกฆราวาส (Secular World) ที่มีสถาบันเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนสังคมทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากในปัจจุบันรายได้ของสื่อนิตยสาร พระเครื่องส่วนใหญ่มาจากค่าโฆษณา และผู้ที่เป็นเจ้าของ นิตยสารพระเครื่องส่วนหนึ่งก็คือบรรดาเซียนพระ สื่อ นิตยสารพระเครื่องในปัจจุบันจึงได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากการรับใช้สถาบันศาสนาไปสู่การรับใช้สถาบันเศรษฐกิจ ด้วยการทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้กับพระเครื่องและเครื่องรางของขลังต่างๆ

นอกจากนี้ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในนิตยสารพระเครื่องยัง สะท้อนให้เห็นความพยายามของผู้ส่งสารที่จะสถาปนา ความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกุมารทอง โดยผ่าน

1. การยกสถานะผู้ปลุกเสก ให้เป็นบุคคลที่มีความพิเศษ หรือสูงส่ง (holy) กว่าบุคคลโดยทั่วไป เช่น เป็นผู้ที่มีความ เข้มขลังในสาขาวิชา มีญาณขององค์เทพลงมาสถิต ฯลฯ

2. เสริมความขลังให้กุมารทองผ่านมวลสารและ พิธีกรรม โดยเสนอภาพและข้อความที่ทำให้เห็นว่า มวลสารที่นำมาใช้สร้างเป็นของหายาก และพิธีกรรมใน การปลุกเสกเป็นพิธีกรรมที่มีความเคร่ง ขลัง ถูกต้องตาม ต้นตำรับเดิม เป็นต้น

3. ใส่ความศักดิ์สิทธิ์ผ่านชื่อรุ่นและรูปลักษณ์ ได้แก่ การนำเสนอภาพและข้อความเพื่อให้เห็นชื่อรุ่นและ รูปลักษณ์ของกุมารทองที่ใส่ลักษณะความเป็นเทพลงไป เช่น กุมาร 4 พักตร์ 8 กร กุมารกิมทัง โอโรสสุวรรณค์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะการใส่สัญลักษณ์เพื่อสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ ให้กับกุมารทองในลักษณะที่ปรากฏในสื่อ นิตยสาร พระเครื่อง กลับไม่พบในสื่อมวลชนประเภทละคร โทรทัศน์ และภาพยนตร์แต่อย่างใด

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะเป็นเพราะสื่อ โทรทัศน์และ ภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำความ หมายเดิมในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สื่อ โทรทัศน์และภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่ถูกจำกัดด้วยข้อ กฎหมาย ทำให้ยากที่จะนำเสนอความหมายที่เน้น ไปใน เรื่องทางโลกย์หรือเพื่อประโยชน์ในการ โฆษณา ในขณะที่

สื่อ นิตยสารเป็นสื่อที่มีความเฉพาะกลุ่มมากกว่า กลุ่มผู้อ่าน เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเครื่องรางของขลังเป็นทุนเดิม อยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดพื้นที่สำหรับใช้เป็นสื่อเพื่อการ โฆษณา ประชาสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่สามารถทำได้เนื่องจากมีข้อ ห้ามทางกฎหมายน้อยกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากการงานวิจัยชิ้นนี้ ต้องการที่จะหาคำตอบเพื่อ พิสูจน์แนวคิดเรื่อง โลกศักดิ์สิทธิ์และ โลกฆราวาส (Sacred World and Secular World) ของ ปีเตอร์ เบอร์เกอร์ ในสังคมไทย โดยการตั้งคำถามว่าหากแกนกลางที่ทำหน้าที่ เป็นเสาหลักในการขับเคลื่อนระบบสังคม ได้เปลี่ยนจาก สถาบันศาสนาซึ่งเป็นตัวแทนของ โลกศักดิ์สิทธิ์ในอดีต (Sacred World) มาสู่สถาบันเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวแทนของ โลกฆราวาส (Secular World) ในปัจจุบัน ความศักดิ์สิทธิ์ ที่ปรากฏอยู่ในโลกศาสนากับความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏ อยู่ในโลกฆราวาสจะถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างไร เด็ดขาดเหมือนเช่นที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตกหรือไม่ และสื่อมวลชนซึ่งเป็นตัวแทนจากโลกสมัยใหม่หรือ โลกฆราวาสได้ทำหน้าที่ในการสร้างความหมายในเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่กุมารทองอย่างไรบ้าง

ข้อค้นพบที่ได้จากการงานวิจัย นำมาซึ่งคำตอบของ ปัญหาดังกล่าว โดยผู้วิจัยพบว่า เมื่อสังคมไทยมีการ เปลี่ยนผ่านของระบบสังคมจาก โลกศักดิ์สิทธิ์มาสู่โลก ฆราวาส ความศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกทั้งสองไม่ ได้ถูกตัดขาดออกจากกัน โดยสิ้นเชิงเหมือนเช่นที่เกิดขึ้น ในโลกตะวันตก แต่เป็นไปในลักษณะของการปรับเปลี่ยน โดยความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในโลกฆราวาสหรือ ที่เรียกกันว่า ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก (Outer Sacred) ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถจับต้องสัมผัสและประเมิน เป็นมูลค่าได้ ได้ค่อยๆ เคลื่อนเข้ามาทับความหมายเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศักดิ์สิทธิ์ หรือ ความศักดิ์สิทธิ์ จากภายใน (Inner Sacred) ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่ เน้นคุณธรรม ศีลธรรม และความดี ความหมายในเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์ของคนไทยแต่เดิมที่เน้นในเรื่องการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ การตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมและหลักธรรมคำสอน

ทางศาสนา โดยเชื่อว่าความดีนั้นจะเป็นเกราะคุ้มตัว และทำให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต ก็ได้เปลี่ยนมาสู่ ความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถจับต้องและตีราคาเป็นมูลค่าได้ เช่น มวลสาร รูปลักษณ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ฯลฯ

การเปลี่ยนผ่านทางด้านความหมายเรื่องความ ศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยจึงไม่ได้เป็นไปในลักษณะของการ แยกออกจากกันทันที แต่เป็นลักษณะของการที่ความหมาย เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในโลกฆราวาสค่อยๆ เคลื่อนเข้ามา ทับความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศักดิ์สิทธิ์ และ ค่อยๆ กลืนกินความหมายแบบเดิมให้ค่อยๆ ลดน้อยถอย ลงไปจากสังคมไทย คล้ายปรากฏการณ์สุริยุปราคา ที่เงา ของพระอาทิตย์ ซึ่งเป็นตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์แบบ โลกฆราวาส ค่อยๆ เคลื่อนเข้ามาทับ โลก ซึ่งเป็นตัวแทน ความศักดิ์สิทธิ์แบบโลกศักดิ์สิทธิ์ และสุดท้ายก็อาจสามารถ ทับได้สนิททั้งดวงในที่สุด

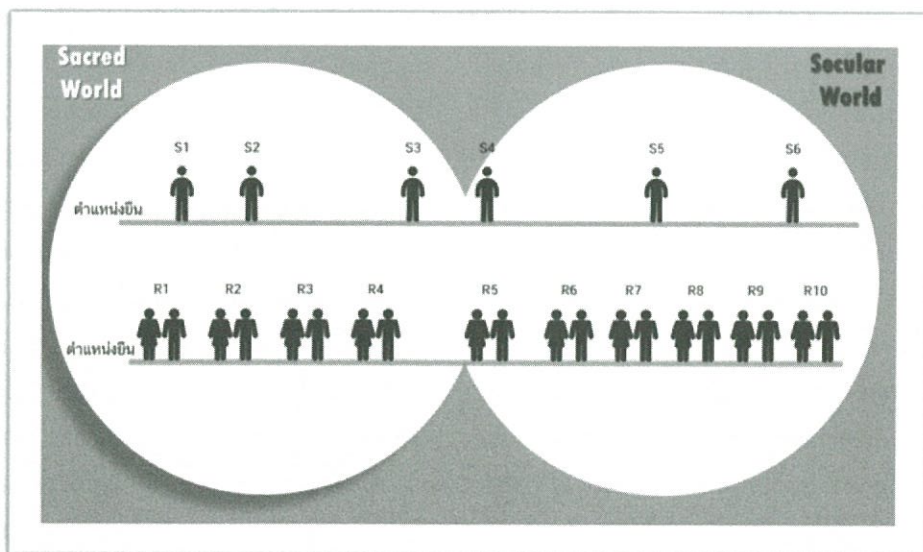
ทั้งนี้ ผู้ส่งสารจะมีการสร้างความหมายในเรื่อง ความศักดิ์สิทธิ์โดยเน้นที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายในหรือ ภายนอก ก็ขึ้นอยู่กับจุดยืนใน โลกศักดิ์สิทธิ์และโลก ฆราวาสของผู้ส่งสาร (Sender) ซึ่งหากตำแหน่งยืนของผู้ ส่งสารอยู่ในโลกศักดิ์สิทธิ์ ผู้ส่งสารก็จะสร้างความหมาย เรื่องความศักดิ์สิทธิ์โดยเน้นที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน แต่ในทางกลับกัน หากผู้ส่งสารมีตำแหน่งยืนอยู่ในโลก

ฆราวาส ความหมายที่ถูกถ่ายทอดออกมา ก็จะเป็น ความศักดิ์สิทธิ์ที่เน้นความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอก ซึ่ง ลักษณะเช่นนี้ก็จะเกิดขึ้นเช่นเดียวกันในผู้รับสาร (Receiver) โดยการรับรู้ความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของผู้รับสาร จะรับรู้ไปในทิศทางใดก็ขึ้นอยู่กับตำแหน่งและจุดยืน ของผู้รับสารในโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาสเช่นกัน

และที่สำคัญ การรับรู้ความหมายหรือการถอดรหัส (Decoding) เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มผู้รับสารจะเป็น ไปทิศทางเดียวกันกับสารที่ผู้ส่งสารสื่อสารหรือใส่รหัส (Encoding) มาให้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับระยะห่าง ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารบนโลกศักดิ์สิทธิ์และโลก ฆราวาสเช่นเดียวกัน

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนความหมายในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ของสังคมไทยจึงไม่ใช่ลักษณะของการเข้าแทนที่ (Substitution) แต่เป็นไปในลักษณะของการผสมผสาน (Hybridization) ที่ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกเก่าสามารถ อยู่ร่วมกับความศักดิ์สิทธิ์ในโลกใหม่ได้อย่างกลมกลืน โดยการแบ่งพื้นที่และจุดยืนกันแบบอะลุ่มอล่วยและถ้อย ที่ถ้อยอาศัย ส่งผลให้วิถีความเชื่อทางศาสนาของคนไทย ในปัจจุบันปรับเปลี่ยนจากผี พราหมณ์ และพุทธ มาสู่ ผี พราหมณ์ พุทธ และพหุสมัย

แผนภาพที่ 1 แสดงจุดยืนด้านความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาส

ในส่วนบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนซึ่งเป็นสื่อที่มีจุดยืนอยู่ในโลกฆราวาสในการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกุมารทอง พบว่า สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการสร้างความหมายเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในลักษณะที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของสื่อมวลชนแต่ละประเภท โดยสื่อมวลชนประเภทละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่แม้จะเป็นสื่อใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคของโลกฆราวาสโดยตรง แต่กลับนำเสนอสัญลักษณ์ที่สะท้อนเรื่องความศักดิ์สิทธิ์จากภายใน โดยเฉพาะในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม ความดี ซึ่งเป็นความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศักดิ์สิทธิ์ต่างจากสื่อนิยายสารพระเครื่องที่เป็นสื่อที่มีต้นกำเนิดในโลกยุคเก่า แต่นำเสนอสัญลักษณ์ที่สะท้อนเรื่องความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ อันเป็นความศักดิ์สิทธิ์ในโลกยุคใหม่ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะเป็นเพราะสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำความหมายเดิมในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่ถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมาย ทำให้ยากที่จะนำเสนอความหมายที่เน้นไปในเรื่องทางโลกย์หรือเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา ในขณะที่สื่อนิยายสารเป็นสื่อที่มีความเฉพาะกลุ่มมากกว่า กลุ่มผู้อ่านเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเครื่องรางของขลังเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดพื้นที่สำหรับใช้เป็นสื่อเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่สามารถทำได้เนื่องจากมีข้อห้ามทางกฎหมายน้อยกว่า

ทั้งนี้ การนำเสนอสัญลักษณ์ โดยเน้นที่ความศักดิ์สิทธิ์จากภายนอกเพื่อมุ่งหวังในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นตัวที่สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบัน กุมารทอง กำลังปรับเปลี่ยนตนเองจากการเป็นเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นเฉพาะบุคคลมาเป็นสินค้าเพื่อมวลชน (mass product) จึงได้มีการใช้พื้นที่ในหน้านิยายสารพระเครื่องเป็นที่สำหรับการโฆษณาเพื่อเพิ่มยอดขายให้กับกุมารทอง ส่งผลให้ความหมายในเรื่อง Function ของกุมารทองถูกเน้นย้ำให้ทำหน้าที่ในการเรียกโชคลาภและความร่ำรวย ตามจุดยืนแบบโลกฆราวาส (Secular World)

บทสรุป

ปรากฏการณ์กุมารทอง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของโลกศักดิ์สิทธิ์และโลกฆราวาสในสังคมไทย ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการผนวกประสาน (Hybridization) ที่ความศักดิ์สิทธิ์ในโลกเก่าสามารถอยู่ร่วมกับความศักดิ์สิทธิ์ในโลกใหม่ได้อย่างกลมกลืน การผนวกประสานกันดังกล่าวยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและแสดงออกให้เห็นในรูปแบบของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ยังพบเห็นได้ในปัจจุบัน เช่น ปรากฏการณ์พุทธพาณิชย์ รวมไปถึงปรากฏการณ์จุดความรามเทพ หรือจุดความพีเวอร์ ซึ่งเดิมเป็นเทวดารักษาเมืองหรือเทพประจำเมืองนครศรีธรรมราชมาตั้งแต่ครั้งอาณาจักรศรีวิชัย แต่ต่อมาได้ถูกสถาบันสื่อมวลชนสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์และเพิ่มความหมายจากการเป็นเพียงแค่วาจาประจำศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราชให้กลายเป็นเทพเจ้าผู้บันดาลความร่ำรวย จนถึงขั้นมีวลิตติปากว่า “มีกูไว้ไม่มีจน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการผนวกประสานและความร่วมมือกันอย่างทรงพลังระหว่างอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศาสนากับพลังของการโฆษณาประชาสัมพันธ์และพลังการตลาดในโลกเศรษฐกิจ

ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า แม้ในยุคปัจจุบันที่ศาสนาถูกเบียดขับให้พ้นไปจากการเป็นแกนกลางหรือเสาหลักที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนสังคม โลกยุคใหม่ที่เจริญด้วยวิทยาศาสตร์ และผู้คนดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม ก็ไม่อาจละทิ้ง “โลกศักดิ์สิทธิ์” ไปได้อย่างสิ้นเชิง ปรากฏการณ์เรื่องกุมารทองในสังคมไทยเป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้เห็นว่าโลกศักดิ์สิทธิ์แบบเก่ายังคงดำรงอยู่เพียงแต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปร่างหน้าตาเสียใหม่ให้เข้ากันได้กับโลกในยุคปัจจุบัน แม้แต่สื่อมวลชนที่เป็นสถาบันที่กำเนิดในโลกฆราวาสอย่างเต็มตัว ก็ยังต้องแบ่งพื้นที่ให้กับความศักดิ์สิทธิ์ในโลกศักดิ์สิทธิ์ โลกศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา จึงเป็นโลกที่ยังคงอยู่เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนความหมายโดยการรับเอาวิทยาศาสตร์และเศรษฐกิจเข้ามาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของกุมารทองในสังคมไทย” เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของงานวิจัยที่มุ่งศึกษาระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นโลกฆราวาส (Secularization) ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผลจากการวิจัยในเรื่องนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางความเชื่อของคนไทยในสังคมปัจจุบัน สำหรับประเด็นที่ผู้วิจัยอยากเสนอแนะไว้สำหรับงานวิจัยในอนาคตก็คือ ในปัจจุบันเกิดการเลื่อนไหลหรือการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ระหว่างผู้เลี้ยงกุมารทองกับผู้สร้างกุมารทองขึ้น ตัวอย่างกรณีของนายจักรพงษ์ และนายจักรพันธ์ การสมพรต หรือที่รู้จักกันในนามแจ๊ค-จิลล์

ซึ่งเดิมเป็นเพียงผู้ที่มีความสนใจในกุมารทอง และได้มีการบูชากุมารทองไว้เป็นจำนวนนับพันองค์ แต่ในปัจจุบัน ทั้ง 2 ได้ผันตัวเองมาเป็นผู้สร้างกุมารทองเพื่อเปิดให้ผู้ที่สนใจได้เช่าบูชา ซึ่งความน่าสนใจในประเด็นเรื่องการสื่อสารคือ การปรับเปลี่ยนจุดยืน (Standing Point) ของบุคคลกลุ่มดังกล่าว อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการเป็นผู้รับสาร (Receiver) มาสู่การเป็นผู้ส่งสาร (Sender) จะมีผลกระทบต่อการสร้าง ความหมายและการถ่ายทอดความหมายของกุมารทองหรือไม่ อย่างไร และการสื่อสารในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลังควรวินิจฉัยอยู่บนจุดไหน อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤติกาพร มลาสาณฑ์ เหล็กเพชร. (20 มกราคม 2557). สัมภาษณ์
- กาญจนา แก้วเทพ และ ทิฆัมพร เอี่ยมเรไร. (2554). *การสื่อสาร ศาสนา และกีฬา*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2554). *สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2549). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). ใน อรรถศรี งามวิทย์วงศ์ (บรรณาธิการ). *พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เม็คทราย.
- พระเกจิ (สงวนนาม). (5 เมษายน 2557). สัมภาษณ์.
- พระครูปลัดศรีวัชชัย ชิวสุทโท (พระอาจารย์โอ พุทโธรักษา). (13 มีนาคม 2557). สัมภาษณ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). *สังคคีส์สิทธิ์เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2539). *สถานการณ์พระพุทธศาสนา กระแสไสยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- รอบพิศ ไวยสุศรี. (2555). *ตอบโจทย์พระเครื่องผู้เรืองของขลัง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เน็ตดีไซน์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ว.วชิรเมธี. (2552). *ธรรมะศักดิ์สิทธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ธรรมะ.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2546). *สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ การสร้างอัตลักษณ์ “เมืองไทย” และ “ชน” ของชาวสยาม*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สุริยา รัตนกุล. (2555). *พิธีกรรมในศาสนา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิทย์ มาประสงค์. (2554). *โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ภาษาอังกฤษ

- Barthes, R. (1968). *Elements of Semiology*. New York: Hill and Wang.
- Barthes, R. (1972). *Mythologies*. London: Jonathan Cape.
- Berger, P.L. (1967). *The Social Reality of Religion*. London: Faber & Faber.
- Durkheim, E. (1915). *The Elementary Forms of the Religious Life*. London: George Allen & Umwin Ltd.
- Otto, R. (1970). *The Idea of the Holy*. Oxford:University Press.
- Saussure, F. de (1959). *Course in General Linguistics*. New York : McGraw-Hill.
- Scheler, M. (1958). *Philosophical Perspectives*. translated by Oscar Haac. Boston: Beacon Press.

